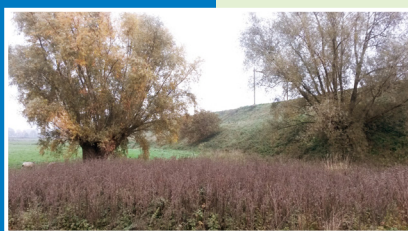


Effecten op beschermde natuurwaarden Hof van Holland e.o. (Waalsprong)

Bepaling aanwezige natuurwaarden,
effectbeoordeling en benodigd veldonderzoek.



D.B. Kruijt
G. Hoefsloot



Bureau Waardenburg
Ecologie & landschap

Effecten op beschermde natuurwaarden Hof van Holland e.o. (Waalsprong)

Bepaling aanwezige natuurwaarden, effectbeoordeling en benodigd veldonderzoek

D.B. Kruijt, MSc, Ir G. Hoefsloot

Status uitgave: Rapport versie 1.1

Rapportnummer:	15-212
Projectnummer:	15-687
Datum uitgave:	22-12-2015
Foto's omslag:	D.B. Kruijt
Projectleider:	ir. G. Hoefsloot
Naam en adres opdrachtgever:	Gemeente Nijmegen, Directie Stadsbedrijven Mevr. T. Martens Postbus 9105 6500 HG Nijmegen
Referentie opdrachtgever:	VPL nummer 2015100119
Akkoord voor uitgave: Drs. G.F.J. Smit	
Paraaf:	



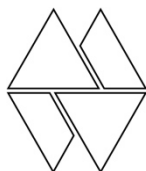
Graag citeren als: Kruijt, D.B., 2015. Effecten op beschermde natuurwaarden Hof van Holland e.o. (Waalsprong).
Rapportnr. 15-212. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: Waalsprong, Nijmegen, Hof van Holland, Broodkorf, Woenderskamp, Lent, Natuurtoets

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Nijmegen
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.



Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Aan de noordzijde van de Waal bij Nijmegen ligt de VINEX-locatie Waalsprong. Deze locatie wordt in fasen ontwikkeld. Voor de deelgebieden westelijk van NS station Lent (Hof van Holland, Broodkorf en Woenderskamp) is een bestemmingsplan in voorbereiding. In het kader van de bestemmingsplanprocedure wil de gemeente weten wat de mogelijke effecten van de ontwikkeling van het plangebied zijn voor beschermde soorten van de Flora- en faunawet en nabijgelegen Natura 2000-gebieden en het Gelders Natuurnetwerk (Natuurbeschermingswet).

De gemeente Nijmegen heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt de aanwezige natuurwaarden van het plangebied en omgeving te bepalen aan de hand van beschikbare gegevens en aan te geven wat de mogelijke effecten op natuurwaarden kunnen zijn. Het doel van dit onderzoek is mogelijke effecten van de ingreep op natuurwaarden te bepalen en vast te stellen of er informatie ontbreekt voor de effectbeoordeling.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

D.B. Kruijt	veldwerk, rapportage
G. Hoefsloot	projectleiding, rapportage
E.J.F. de Boer	controle
L.S.A. Anema	kaartvervaardiging

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de Gemeente Nijmegen werd de opdracht begeleid door mevrouw Tanja Martens en de heer Maarten van Ginkel. Wij danken beiden voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Methode onderzoek.....	7
2 Plangebied en ingreep	9
2.1 Het plangebied	9
2.2 De ingreep.....	10
3 Beoordeling (beschermde) natuurwaarden	11
3.1 Bronnenonderzoek Flora- en faunawet.....	11
3.2 Bronnenonderzoek beschermde gebieden.....	13
3.3 Resultaten veldbezoek	13
4 Effecten	19
4.1 Flora- en faunawet	19
4.2 Beschermde gebieden	19
5 Conclusies en aanbevelingen.....	21
5.1 Flora- en faunawet aanvullend onderzoek.....	21
5.2 Natuur- en landschapselementen en beschermde gebieden.....	23
5.3 Tijdelijke natuur	24
6 Bronnen.....	25
Bijlage 1 Wettelijk kader	29
Bijlage 2 Overzichtskaart beschermde soorten	39
Bijlage 3 Overzichtskaart waardevolle natuur- en landschapselementen.....	41
Bijlage 4 Overzichtskaart beschermde gebieden	43

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Nijmegen is voornemens de drie deelgebieden Hof van Holland, Broodkorf en Woenderskamp in de Waalsprong de komende jaren te gaan ontwikkelen. De gemeente Nijmegen heeft Bureau Waardenburg gevraagd de effecten van de realisatie en het gebruik van de woningbouwlocatie voor beschermde natuurwaarden te bepalen. In dit rapport zijn de resultaten van een oriënterend onderzoek weergegeven. Het doel is inzicht te geven in mogelijke effecten van de ingreep op beschermde natuurwaarden (soorten en gebieden) en vast te stellen welke informatie ontbreekt om de effectbeoordeling te kunnen maken.

1.2 Methode onderzoek

In 2002-2003 zijn alle deelgebieden van de Waalsprong onderzocht op het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten (Kwak 2004). De deelgebieden Hof van Holland en de Graaf Allardsingel zijn in 2006 opnieuw onder de loep genomen (Kwak & Wamelink 2006). De afgelopen jaren zijn in het plangebied en omgeving daarvan verschillende Flora- en faunawet onderzoeken uitgevoerd en is onderzoek gedaan naar de huidige verspreiding van de steenuil (Hoefsloot, 2013; Volkers, 2012, 2013). Aanvullend zijn gegevens uit waarneming.nl gebruikt. Beschikbare gegevens uit de drie relevante deelgebieden zijn verzameld, geanalyseerd op actualiteit en op kaart weergegeven (zie bijlage 2).

Het plangebied is op vrijdag 23 oktober 2015 bezocht om te controleren of er voor de beschermde soorten die uit de omgeving bekend zijn in de huidige situatie geschikt leefgebied aanwezig is. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

Tijdens het veldbezoek is tevens de aanwezigheid van waardevolle natuur- en landschapselementen zoals bomen, boomgaarden, hagen, sloten en poelen op kaart ingetekend. Deze natuur- en landschapselementen kunnen een functie hebben voor beschermde soorten en de gemeente kan met deze informatie onderzoeken of het mogelijk is deze elementen in te passen in de ruimtelijke plannen.

2 Plangebied en ingreep

2.1 Het plangebied

Het plangebied bevindt zich ten noorden van de Waal aan de westzijde van de spoorlijn en omvat de deelgebieden Hof van Holland, Woenderskamp, Broodkorf en de zuidelijke delen van Park Waaijenstein en Oosterhoutse Plas (zie figuur 1). Er zijn in het plangebied verschillende ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd zoals sloop, nieuwbouw (gebouwen, wegen en busbaan) en herinrichting. Er liggen verschillende verruigde en braakliggende percelen in het plangebied. Daarnaast zijn in het plangebied (kleinschalige) landschapselementen aanwezig zoals lijnvormige bosschages, fruitboomgaarden, (mais)akkers, bebouwing en het fort Beneden Lent (figuur 2). Tijdens het veldbezoek op 23 oktober 2015 stonden sloten/greppels droog evenals een groot deel van de gracht rondom Fort Beneden Lent. De waterstand in het plangebied volgt de waterhoogte in het stroombed van de Waal. Bij hoge waterstanden zijn de sloten en greppels watervoerend, bij lage waterstanden zoals tijdens het veldbezoek staan de meeste droog.



Figuur 1 Overzicht verschillende deelgebieden Waalsprong (Bron: Waalsprong.nl)



Figuur 2 Impressie plangebied: Boven: agrarisch landschap met groenstructuren. Onder: Fort Beneden Lent en overige bebouwing langs Waaldijk.

2.2 De ingreep

In het gehele plangebied zullen werkzaamheden plaatsvinden in het kader van stadsvernieuwing en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (huizenbouw, aanleg nieuwe infrastructuur etc.). Hiervoor is momenteel een nieuw bestemmingsplan in voorbereiding. In het noordelijk deel van het plangebied vinden momenteel tevens grondwerkzaamheden plaats. Onderdeel van het project is ook de mogelijk realisatie van een klimaatdijk ter hoogte van het plangebied. Uitgangspunt voor deze effectbeoordeling is een worst case scenario: het gehele plangebied wordt heringericht waarbij alle aanwezige bebouwing, vegetatie en sloten worden verwijderd.

3 Beoordeling (beschermde) natuurwaarden

3.1 Bronnenonderzoek Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet (AmvB art. 75¹) worden drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit 'Tabel 1' geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor soorten van 'Tabel 2' ('overige beschermde soorten'), 'Tabel 3' ('strikt beschermde soorten') of vogels met een jaarrond beschermde nestplaats² geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

Het bronnenonderzoek heeft geleid tot de volgende lijst van (mogelijk) te verwachten beschermde planten- en diersoorten binnen het plangebied: rapunzelklokje, kleine modderkruiper, steenmarter (allen tabel 2 AMvB artikel 75), kamsalamander, poelkikker, rugstreeppad, bittervoorn, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis, buizerd, sperwer, huismus, havik, ransuil en steenuil (allen tabel 3 AMvB artikel 75). In bijlage 2 zijn de uit het bronnenonderzoek en het veldbezoek relevante waarnemingen vanaf 2009 op kaart weergegeven.

Planten

In 2009 is een groeiplaats van rapunzelklokje aangetroffen aan de westzijde van het (zand)talud van het spoor (Felix, 2009). Andere strikt beschermde planten zijn niet bekend uit het plangebied. Uit de omgeving zijn wel waarnemingen bekend van wilde marjolein (buitendijks), steenbreekvaren (bunker Waalbrug) en rietorchis (oever van watergangen in Lent-Noord), beide soorten van tabel 2 AMvB artikel 75 (Felix, 2009; Waarneming.nl). Tenslotte zijn de Rode Lijst-soorten kruisbladwalstro en gewone agrimonie bekend van Fort Beneden Lent (Kwak & Wamelink, 2006).

Vleermuizen

In 2009 is in het Oosterhoutse Bos, westelijk van het plangebied, een (kraam)kolonie van rosse vleermuis en watervleermuis aangetroffen, evenals paarverblijven van ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis (Felix, 2009). Kraamkolonies van de gewone dwergvleermuis zijn bekend uit de Vossepelsestraat en Laauwikstraat, oostelijk van het plangebied (Felix, 2009). In 2010 is een groot gebied direct ten oosten van het plangebied nader onderzocht op vleermuizen (Hoefsloot & van der Valk, 2010). In

¹ Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. 23 februari 2005.

² Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. Bij toepassing van de Flora- en faunawet worden conform de AmvB art. 75 drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit 'Tabel 1' geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor vogels en soorten van 'Tabel 2 of 3' geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

2011 en 2012 is onderzoek gedaan naar vleermuizen binnen het plangebied (Hoefsloot, 2011; Kruijt, 2012).

In geen van deze onderzoeken zijn verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden, echter valt huidige en toekomstige vestiging in woningen/gebouwen van bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis niet uit te sluiten gezien het regelmatig verhuizen van vleermuizen(kolonies). Mogelijk geschikte woningen zijn bijvoorbeeld gesitueerd langs de Griftdijk Noord, de Zaligerstraat en aan de Oosterhoutsedijk. Tevens biedt Fort Beneden Lent mogelijk ook geschikte overwinteringsplaatsen. Daarnaast kunnen oudere bomen een rol als vliegroute hebben of door vorstscheuren geschikt worden als verblijfplaatsen voor boombewonende soorten als ruige dwergvleermuis.

Amfibieën

In 2009 zijn in de toen nog bestaande poel Veur te Lent, oostelijk van het plangebied, verschillende volwassen kamsalamanders aangetroffen (Felix, 2009). Binnen het plangebied is aanwezigheid van de soort niet bekend. In 2002 is noordelijk van het plangebied (Oosterhout Noordoost) tevens poelkikker aangetroffen (Kwak & Wamelink, 2006). Tenslotte zijn in 2014 en 2015 twee jongvolwassen rugstreeppadden aangetroffen in de Noordoosthoek van het plangebied (Waarneming.nl).

Vissen

In de omgeving van het plangebied (kolken Oosterhoutse Waard, Wolfsgat) zijn waarnemingen gedaan van de bittervoorn (Felix, 2009). Tevens komt de kleine modderkruiper verspreid rondom het plangebied voor (Hoefsloot, 2012).

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats³

In het Oosterhoutse Bos is in 2009 een broedpaar/territorium vastgesteld van havik, ransuil en buizerd. Daarnaast is aangrenzend aan het plangebied in de bomenrij aansluitend op het Oosterhoutse Bos een broedpaar van de boomvalk vastgesteld (Felix, 2009). Aan de noordzijde van Fort Beneden Lent bij de slotgracht bevindt zich een kleine kolonie blauwe reigers bestaande uit circa acht nesten (Waarneming.nl). Verspreid in het plangebied op verschillende (woon)percelen komen daarnaast huismussen voor (Hoefsloot, 2013; Kruijt, 2012).

In de Historische tuin Lent is in 2013 een broedpaar van de steenuil in een steenuilkast vastgesteld (Hoefsloot, 2013). Daarnaast zijn sporen van steenuil aangetroffen in een reeds gesloopte woning/schuur aan de Woenderskamp 6 (Bakker, 2013). Ook zijn nog wat (oude) territoria bekend van de steenuil verspreid in het plangebied uit de periode 1998-2008 (Jagers op Akkerhuis, 2008). Er hangen diverse steenuilkasten in de wijdere omgeving, waaronder ook in de populierenlaan. deze kasten worden jaarlijks gemonitord.

³ Op grond van door het voormalige ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

Zoogdieren

In 2011 zijn in aan reeds gesloopte woningen aan de Griftdijk Noord sporen van steenmarter aangetroffen (Hoefsloot, 2011). Daarnaast is in een steenuilenkast aangrenzend aan de noordwestzijde van het plangebied in 2012 bewoning van een steenmarter vastgesteld (Volkers, 2013). Tenslotte zijn sporen van steenmarter aangetroffen in een reeds gesloopte woning/schuur aan de Woenderskamp 6 (Bakker, 2013).

3.2 Bronnenonderzoek beschermde gebieden

In bijlage 4 is de ligging van de beschermde gebieden in de omgeving van het plangebied weergegeven op kaart. Het Fort Beneden Lent en de populieren/perenlaan in het noorden van het plangebied maken deel uit van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Het Gelders Natuurnetwerk is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuur van internationaal, nationaal en provinciaal belang. Dit Gelders Natuurnetwerk bestaat uit alle terreinen met een natuurbestemming binnen de voormalige EHS en bevat tevens een zoekgebied van 7.300 ha voor de te realiseren 5.300 ha nieuwe natuur. Het fort en het terrein rondom het fort is aangemerkt als bestaande natuur, de populierenlaan (ook wel genaamd perenlaantje) is aangemerkt als beheertype houtwal en houtsingel.

Het plangebied grenst met de Zuidwestzijde aan het buitendijks gelegen Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal (zie bijlage 4). Uiterwaarden Waal is een Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijngebied en is aangewezen voor riviergebonden natuur. Voor wat betreft habitattypen zijn dat slikkige rivieroeveren en glanshaver- en vossenstaarthooilanden. Voor wat betreft soorten zijn dat verschillende soorten vissen, kamsalamander, bever en vogelsoorten.

3.3 Resultaten veldbezoek

Beschermde soorten Flora- en faunawet

Onderstaand wordt voor de soorten die volgens het bronnenonderzoek voorkomen in de omgeving aangegeven wat de potentie is van het plangebied. Per soortgroep is aangegeven welke soorten tijdens het veldbezoek zijn aangetroffen. In bijlage 2 zijn de aangetroffen/mogelijke aanwezige beschermde soorten op kaart weergegeven.

Planten

In het plangebied zijn enkele exemplaren van de grote kaardenbol (Tabel 1 AMvB artikel 75) aangetroffen (figuur 3). De groeiplaats van het rapunzelklokje uit 2009 bevond zich op een toenmalig zandtalud aan de spoorzijde. Onduidelijk is momenteel of zich hier nog een (rest)populatie bevindt. De soorten wilde marjolein en rietorchis zijn momenteel niet bekend binnen het plangebied en worden gezien de terreinkenmerken (afwezigheid van water, geschikte oevers en verruigde dijktafsluitingen)

ook niet verwacht. Beschermde muurplanten als steenbreekvaren komen allicht voor op oude muurdelen van Fort Beneden Lent. Tenslotte kunnen de Rode Lijst-soorten kruisbladwalstro en gewone agrimonie nog steeds voorkomen bij Fort Beneden Lent. Inspectie van het fort was echter niet mogelijk.

Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn momenteel niet bekend uit het plangebied. Het valt echter niet uit te sluiten dat gebouwbewonende soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger voorkomen in woningen langs de Griftdijk Noord, de Zaligerstraat en Oosterhoutsedijk gezien het regelmatig verhuizen van kolonies/individuele dieren en de waarnemingen van foeragerende- en langvliegende dieren tijdens de eerder uitgevoerde onderzoeken. Ook de functie van Fort Beneden Lent voor vleermuizen (overwinteringsplaats en/of verblijfplaatsen in oude bomen) is momenteel onbekend. Tenslotte kunnen bomenlanen/boschages, zoals de populierenlaan in het noorden van het gebied, mogelijk een belangrijke functie als vliegroute vervullen.

Amfibieën

Gezien het vrijwel ontbreken van water in het plangebied is het voorkomen van kamsalamander, rugstreeppad en poelkikker en/of succesvolle voortplanting van deze soorten in het grootste deel van het plangebied niet aannemelijk. Tijdens het veldbezoek is een enkele reeds drooggevallede poel in het zuiden van het plangebied aangetroffen (figuur 3). Ook bevatten de recent gegraven watergangen in het noorden van het plangebied reeds water. Omdat de poel en de andere greppels en sloten in het voorjaar (voortplantingsperiode) wel water kunnen bevatten, het gegeven dat volwassen dieren op het land overwinteren en de ligging in de buurt van de oudere waarnemingen uit 2009, 2014 en 2015 is aanwezigheid van kamsalamander en rugstreeppad op deze locaties in het plangebied niet uit te sluiten. Daarnaast is van rugstreeppad bekend dat deze snel nieuwe plekken kunnen koloniseren, zich over grote afstanden kunnen verplaatsen en zich juist voortplanten in pionierswatergangen zoals die in het noorden. Voor poelkikker bevinden de locaties waar in delen van het jaar water aanwezig is zich te ver en geïsoleerd van de waarnemingen uit 2002, de soort is dan ook uit te sluiten in het plangebied.

Vissen

Aangezien tijdens het veldbezoek alleen water is aangetroffen in de geïsoleerde en deels verdroogde fortgracht (en hier geen waarnemingen bekend zijn van beschermde soorten), en de recent gegraven watergangen in het noorden van het plangebied nog te kaal en zich in pioniersstadia verkeren, is het voorkomen van bittervoorn en kleine modderkruiper in het plangebied uit te sluiten.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Momenteel is slechts een enkel broedpaar steenuilen bekend in het plangebied (Historische tuin Lent). Onbekend is of het broedpaar nog aanwezig is gezien de recente bouwontwikkelingen (aanleg busbaan o.a.) en/of er nog meer broedparen aanwezig zijn. Daarnaast zullen diverse huismussen daken en/of overige structuren bij

de diverse woningen in het plangebied gebruiken als nestplaats. Tenslotte is niet uit te sluiten dat buizerd, boomvalk, havik, sperwer en ransuil nestlocaties gebruiken in bomen/boschages in het plangebied.

Steenmarter

Tijdens het veldbezoek zijn de algemene soorten zoogdieren konijn en haas waargenomen (Tabel 1 AMvB artikel 75). Aangezien de steenmarter in de directe omgeving in 2013 nog is aangetroffen is het mogelijk dat de soort momenteel in daartoe geschikte woningen/opstallen (met zolderruimte, rommelhoekjes etc.) voorkomt zoals langs de Oosterhoutsedijk, de Zaligerstraat en langs de Griftdijk Noord.



Figuur 3 Links: aangetroffen grote kaardebol en rechts: drooggevalen poel in zuidelijk deel plangebied.

Waardevolle natuur- en landschapselementen

Tijdens het veldbezoek is ook gekeken naar waardevolle natuur- en landschapselementen in de vorm van bomen/boschages, waterpartijen, boomgaarden en overige voor natuur waardevolle elementen. Met name voor diverse vogelsoorten, zoogdieren en insecten (die weer als voedselbron dienen voor andere dieren) zijn deze natuurelementen erg belangrijk als rust- voedsel en broedgebied in een stedelijke omgeving. In bijlage 3 zijn deze waardevolle elementen op kaart aangegeven. De volgende gebieden, waarbij gekeken is naar de natuurwaarden, - potenties en biodiversiteit, zijn hierbij naar voren gekomen:

Fort Beneden Lent en aangrenzend boerderijperceel

Dit fort, liggende aan de Waaldijk (zie foto figuur 4) met de aangrenzende boerderij, erfbeplanting en boomgaard hebben een belangrijke zowel cultuurhistorische- als natuurwaarde. Gezien de aanwezige oude bomen en boschages in combinatie met een slotgracht komen hier diverse zangvogels als fitis en tjiftjaf tot broeden, roofvogels als sperwer en zelfs een kolonie blauwe reigers. Voor de vogels is het gebied naast

broedgebied ook erg belangrijk als rust- en overwinteringslocatie. Tevens komen er enkele bijzondere plantensoorten voor waaronder de Rode lijst-soorten kruisbladwalstro en gewone agrimonie. Ook fungeert het gebied als rust-, foerageer- en leefgebied voor diverse soorten vleermuizen, amfibieën en marterachtigen, waarvan het fort zelfs als mogelijke (winter)verblijfplaats voor vleermuizen.

(Drooggevalle) poel zuidelijk plangebied

Deze recentelijk drooggevalle poel in het zuiden van het plangebied fungeert allicht nog als verblijfplaats voor een restpopulatie strikter beschermde kamsalamanders en/of rugstreeppad. Daarnaast zullen ook algemene soorten amfibieën als gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander hier kunnen voorkomen. Of dit zo is hangt af van de situatie m.b.t. de aanwezigheid van water in het voorjaar/zomer en of er daadwerkelijk kamsalamanders aanwezig zijn. Tenslotte zijn (temporele) waterpartijen ook erg belangrijk voor libellen en andere aan water gebonden insecten.

Hoogstam kersenboomgaard

Deze hoogstam kersenboomgaard (zie figuur 4) in het zuidelijk deel van het plangebied heeft zowel een belangrijke cultuurhistorische- als natuurwaarde. Met name zangvogels eten de kersen graag. Daarnaast komen op de kersenbloesem en vruchten (onder andere het “vallend” fruit) insecten af die weer als voedsel dienen voor vogels en vleermuizen. Voor roofvogels als sperwer en steenuil kan het gebied nog aantrekkelijker worden gemaakt door het creëren van “rommelhoekjes” of houtwalletjes om het prooiaanbod te verhogen.

Elzenlaan

In het midden van het plangebied, nabij station Nijmegen-Lent, bevindt zich een elzenlaan (zie figuur 4) die aansluit op een deels verwilderde wilgenbosschage. Deze bomenlaan is nog onderdeel van de oorspronkelijke verkavelingsstructuur en daarbij tevens van cultuurhistorische waarde. Aangezien het omliggende landschap relatief kaal is kan een dergelijke bomenrij een belangrijke natuurfunctie als vlieg- en foerageerroute voor vleermuizen vervullen en tevens geschikte nest- en schuilgelegenheid bieden voor vogels. Tevens fungeren deze lijnvormige groenstructuren als verbindingsroute voor kleine marterachtigen, amfibieën etc.

Boomgaard historische tuin Lent

In de boomgaard van de historische tuin Lent in het midden van het plangebied bevindt zich territorium van de steenuil waar in 2013 nog succesvol is gebroed. Op het erf leven ook andere erfvogels zoals huismus, spreeuw en boerenwaluw die in de bebouwing kunnen broeden. Daarnaast is de boomgaard met historische tuin van cultuurhistorische waarde.

Populierenlaan

De hoge populierenlaan (zie figuur 4), noordwestelijk in het plangebied en onderdeel van het perenlaantje die tevens aan het Oosterhoutse Bos grenst, biedt voor vleermuizen een lijnvormige structuur die als vliegroute kan fungeren van en naar het

buitendijkse gebied. Tevens fungeert de hoge laan als geschikte nestgelegenheid voor roofvogels als boomvalk en buizerd en groene verbindingroute voor kleine marterachtigen, amfibieën etc. Tenslotte is deze bomenlaan onderdeel van de oorspronkelijke verkavelingsstructuur (Ressense Wal) en daarbij van cultuurhistorische waarde.



Figuur 4 Boven: elzenlaan en hoogstam kersenboomgaard en onder: Fort Beneden Lent en populierenlaan

4 Effecten

4.1 Flora- en faunawet

Door de werkzaamheden de komende jaren kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen en/of groeiplaatsen van beschermde planten, steenuil, buizerd, huismus, havik, boomvalk, sperwer, ransuil, diverse vleermuissoorten, kamsalamander, rugstreeppad en steenmarter worden verstoord of vernietigd. Dit betekent overtreding van verbodsbepalingen waarvoor een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig is. Voor soorten waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd moeten daarnaast mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen worden getroffen.

Voor een aantal soorten is het niet duidelijk of deze (nog) voorkomen binnen de invloedsfeer van het plangebied. Om effecten van de ingreep te kunnen bepalen en eventueel een ontheffing aan te vragen is het nodig inzicht te hebben in de aanwezigheid van beschermde soorten en de functie van het plangebied voor deze beschermde soorten. Daarom is het nodig veldonderzoek uit te voeren (zie aanbevelingen).

De zes waardevolle natuur- en landschapselementen hebben mogelijk een functie voor beschermde soorten. Uit het aanvullend onderzoek zal blijken of dat het geval is en wat effecten kunnen zijn als een element met functie voor een beschermde soort wordt verwijderd.

4.2 Beschermde gebieden

Van directe effecten en/of ruimtebeslag t.o.v. het Natura 2000-gebied is vooralsnog geen sprake. Indirecte effecten kunnen wel optreden als gevolg van werkzaamheden aan de dijk (realisatie klimaatdijk) toename van verkeersbewegingen op de dijk, toename van recreatie in het Natura-2000 gebied en veranderingen in stikstofdepositie. Mogelijke effecten als gevolg van werkzaamheden aan de dijk, verkeersbewegingen en recreatie zijn verstoring van vogels en aantasting van kwetsbare graslanden. De werkzaamheden aan de dijk zijn tijdelijk, effecten als gevolg van toename verkeer en recreatie zijn permanent. In de Passende Beoordeling Ruimte voor de Waal (Straatsma & Schellingen, 2011) zijn effecten als gevolg van toename verkeer en recreatie in de uiterwaarden getoetst aan de Natuurbeschermingswet. Het project Ruimte voor de Waal veroorzaakt geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen voor Habitatrictlijnsoorten en Habitattypen. Of dat ook het geval is voor realisatie van Hof van Holland, Broodkorf en Woenderskamp kan worden vastgesteld als de definitieve plannen bekend zijn.

Om mogelijke effecten als gevolg van veranderingen in stikstofdepositie te bepalen is voor het deelgebied Hof van Holland, (het deelgebied dat het dichtst bij het Natura 2000-gebied ligt), een initiële effectberekening gemaakt voor de stikstofdepositie voor de gebruiksfase. Hierbij is uitgegaan van een worst case benadering. Er is gebruik gemaakt van de verkeersvoorspellingen voor 2024 van het huidige verkeersmodel

waarin een groter woonprogramma voor dit deel van de Waalsprong zit dan uiteindelijk gerealiseerd gaat worden. Uit de Aeriusberekeningen blijkt dat er een bijdrage op de stikstofgevoelige ecotypen te verwachten is in de orde van grootte van 0,12 tot 0,22 mol N/hectare /jaar (bron: gemeente Nijmegen). Deze toename aan N-depositie blijft ruim onder de 1,0 mol N/hectare/jaar. Binnen de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) geldt voor een activiteit waarbij de totale toename van stikstofdepositie onder deze waarde blijft dat er geen vergunning nodig is van de Natuurbeschermingswet.

De populieren/perenlaan, het fort en omliggend terrein maken deel uit van het GNN als bestaande natuur. De plannen voor deze delen van het plangebied zijn nog niet bekend. Het gebruik van het fort, herinrichting van het terrein en ingrepen rondom de populieren/perenlaan kan zorgen dat huidige wezenlijke waarden en kenmerken worden aangetast.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Flora- en faunawet aanvullend onderzoek

Er is aanvullend veldonderzoek nodig om te bepalen welke beschermde soorten binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen en wat de functie van het terrein voor deze soorten is. Met deze informatie kan worden bepaald welke effecten kunnen optreden voor beschermde soorten en indien nodig een ontheffing worden aangevraagd van de Flora- en faunawet.

Op basis van het bronnenonderzoek en bevindingen tijdens het veldbezoek is aanvullend onderzoek nodig naar de volgende soorten:

- rapunzelklokje
- vleermuizen (meerdere soorten)
- huismus
- steenuil
- buizerd
- havik
- boomvalk
- sperwer
- ransuil
- kamsalamander
- rugstreeppad
- steenmarter

Voor wat betreft het jaar van uitvoering van het aanvullend veldonderzoek is het van belang mee te wegen wanneer de ontwikkeling en herinrichting van het terrein gaat plaatsvinden. Verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn niet onbepaald houdbaar omdat de locatie van groeiplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten kan veranderen. Voor wat betreft Flora- en faunawet hanteert het huidige bevoegd gezag een houdbaarheid van maximaal 3 jaar. Uiteraard kunnen alle soortgroepen in 2016 worden geactualiseerd als dat voor de bestemmingsplanprocedure nodig is. Het is dan misschien wel noodzakelijk het veldonderzoek in 2019/2020 te herhalen als de ingreep dan nog niet is uitgevoerd.

In 2016 wordt de nieuwe Natuurwet van kracht. Deze wet vervangt de huidige boswet, Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet. Voor wat betreft de soortenbescherming wordt beter aangesloten bij Europese richtlijnen en internationale verdragen. De strikte bescherming gaat alleen gelden voor de dier- en plantensoorten zoals die genoemd staan in de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. Dat komt neer op de bescherming van alle vogels en ongeveer honderd andere dier- of plantensoorten. Zoogdieren, reptielen en amfibieën die niet in deze verdragen voorkomen, worden beschermd door een verbod op het opzettelijk doden. Verder blijft de algemene zorgplicht bestaan zoals die nu ook in de Flora- en faunawet staat. Bureau Waardenburg verwacht dat voor plangebied

Waaalsprong geen extra soorten flora en fauna relevant zijn voor de effectbeoordeling volgens de Nieuwe Natuurwet. Indien de beschermde status van een soort die mogelijk voorkomt in het plangebied komt te vervallen zullen we dit melden aan de gemeente en bespreken of het onderzoek naar de betreffende soort kan komen te vervallen (mogelijk relevant voor planten).

Planten

Onbekend is of het rapunzelklokje nog aanwezig is en of er mogelijk nog andere beschermde planten voorkomen (zoals op Fort Beneden Lent). Nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van beschermde planten uit te sluiten/dan wel aan te tonen. Dit kan door middel van een enkel veldbezoek overdag in de periode juni-juli.

Vleermuizen

Onbekend is momenteel of en in welke mate de diverse laanachtige structuren in het plangebied (populieren/perenlaan, elzenlaan) een functie hebben als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast zijn verblijfplaatsen te verwachten in oudere bosschages en/of overige structuren zoals op Fort Beneden Lent. Nader onderzoek conform het Vleermuisprotocol door middel van drie bezoeken in de avond/vroege ochtenduren in mei-juli en twee avondbezoeken in augustus-september is nodig om de functie van het plangebied voor vleermuizen te onderzoeken. Aanbevolen wordt aanvullend een inspectie bij daglicht uit te voeren in mei-juli waarbij visuele controle plaatsvindt van potentiële verblijfplaatsen. Er wordt dan gezocht naar invliegopeningen in gebouwen, holten in bomen en sporen van vleermuizen (keutels).

Huismus

Huismusnestplaatsen zijn mogelijk aanwezig in de bebouwing in het plangebied (schuurtjes, stenen gebouwen). Nader onderzoek conform de Soortenstandaard Huismus (RVO, 2014) is nodig om de aanwezigheid van de soort en de locaties van de actuele nestplaatsen te onderzoeken. Twee veldbezoeken in de ochtend in de periode 1 april – 15 mei volstaan voor het gehele plangebied om een actueel totaalbeeld te verkrijgen van de aanwezige territoria.

Steenuil

Het is momenteel onbekend of het steenuilpaartje zich nog bevindt in de boomgaard historische Tuin Lent en/of er meer territoria aanwezig zijn in het plangebied. Nader onderzoek conform de Soortenstandaard Steenuil (RVO, 2014) zal dit moeten uitwijzen. Hiervoor worden drie veldbezoeken in de avonduren aan het gehele plangebied gebracht in de periode februari-april om een actueel totaalbeeld te verkrijgen van de aanwezige territoria.

Roofvogels en ransuil

Voor een beoordeling van potentiële broedlocaties voor roofvogels en de ransuil worden in het voorjaar voordat de bomen bladeren krijgen de aanwezige boomnesten in kaart gebracht. In de periode 15 maart tot en met juni worden de aanwezige nestlocaties en de omgeving driemaal geïnspecteerd op baltende vogels, sporen van

vogels en/of piepende jongen. De methode sluit aan bij gangbare protocollen voor de betreffende soorten vogels.

Kamsalamander

Het is momenteel onbekend of zich nog kamsalamanders bevinden in het plangebied, specifiek bij de recentelijk drooggevallen poel zuidelijk in het plangebied. Nader onderzoek conform de Soortenstandaard Kamsalamander (RVO, 2014) zal dit moeten uitwijzen. Hiervoor wordt in maart/april met behulp van een zaklamp in de poel gezocht naar adulte dieren en in mei/juni fuiken geplaatst om eventueel aanwezige adulten en/of larven aan te tonen. Indien de poel droog staat zal in de oeverzones en de directe omgeving gezocht worden naar aanwezige dieren.

Rugstreeppad

Recentelijk zijn jongvolwassen dieren aangetroffen in het plangebied. Binnen het plangebied zijn deels droogvallende watergangen aanwezig (Fortgracht en poel zuidelijk in plangebied) en in het noordelijk deel bevinden zich recent gegraven watergangen nabij de grondwerkzaamheden. Nader onderzoek conform de Soortenstandaard Rugstreeppad (RVO, 2014) zal moeten uitwijzen of de rugstreeppad aanwezig is binnen het plangebied en/of er voortplanting plaatsvindt. Hiervoor worden drie veldbezoeken in de avonduren aan het plangebied gebracht in de periode mei-juli om te luisteren naar kooractiviteit en tevens de wateren te onderzoeken op eisoeren en larven van de rugstreeppad.

Steenmarter

Potentiele verblijfplaatsen worden onderzocht op aanwezigheid van steenmarter op basis van cameraonderzoek en sporenonderzoek (prooi-resten, uitwerpselen, krabsporen). Aanvullend worden indien mogelijk omwonenden gevraagd of ze aanwijzingen hebben dat een steenmarter in een object een verblijfplaats heeft. Het onderzoek vindt plaats in de periode april tot en met juni en wordt zoveel mogelijk gecombineerd met de bezoeken die voor andere soorten worden uitgevoerd.

5.2 Natuur- en landschapselementen en beschermde gebieden

Aanbevolen wordt de huidige functie van de elementen voor beschermde soorten te onderzoeken en indien mogelijk de elementen in te passen in de huidige planvorming.

Voor wat betreft de GNN en Uiterwaarden Waal wordt aanbevolen op basis van de uiteindelijke plannen te bepalen of er mogelijk effecten kunnen optreden waarvoor een nadere effectbepaling zoals een Nee-Tenzij toets (GNN) of Voortoets (Natura-2000) noodzakelijk is. Voor wat betreft GNN moet worden bepaald of er mogelijk wezenlijke waarden en kenmerken worden aangetast. Als er natuurwaarden worden aangetast binnen het GNN kan het nodig zijn compenserende maatregelen te treffen zoals het realiseren van nieuwe natuur.

Voor Uiterwaarden Waal geldt dat moet worden beoordeeld of significante effecten als gevolg van werkzaamheden aan de dijk en toename van het aantal verkeersbewegingen, recreatie en stikstofdepositie op voorhand kunnen worden

uitgesloten. Indien significante niet op voorhand kunnen worden uitgesloten is een Passende Beoordeling nodig voor het project.

5.3 Tijdelijke natuur

Voor bepaalde locaties in het plangebied kan het zinvol zijn om de natuur tijdelijk zijn gang te laten gaan. Braakliggende percelen die minimaal 1 jaar niet gebruikt worden kunnen waardevol zijn voor soorten flora en fauna die afhankelijk zijn van pionierssituaties. Om procedurele risico's te voorkomen in verband met gevestigde beschermde natuurwaarden kan bij het bevoegd gezag een ontheffing aangevraagd worden of gebruik gemaakt worden van de toekomstige gedragscode Tijdelijke Natuur. Gevestigde beschermde natuurwaarden kunnen dan worden verwijderd op het moment dat de betreffende percelen ontwikkeld gaan worden, uiteraard met inachtneming van voorgeschreven mitigerende maatregelen (bijvoorbeeld geen werkzaamheden in kwetsbare periode van betreffende soorten en het voorkomen van doden van soorten).

6 Bronnen

- Bakker, B., 2013. Natuurtoets Woenderskamp, Lent. Notitie met kenmerk: N016-1205912BKR-mfv-V01-NL. Tauw.
- Blitterswijk, H. van, F. Jacobs & G.A.J.M. Jagers op Akkerhuis, 2009. Compenserende maatregelen in 2009 voor steenuilen in de Waalsprong bij Nijmegen. Alterra, Wageningen.
- Felix, R.P.W.H., 2009. Beschermde flora en fauna projectgebied dijkteruglegging Lent. Resultaten veldinventarisaties 2009. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.
- Felix, R.P.W.H., 2011. Quick scan update beschermde natuur dijkteruglegging Lent 2011. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.
- Hille Ris Iambers, I., 2012. Notitie Toetsing ontwikkelingen knoop Lent aan de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet. Notitie met kenmerk 12-553/12.04004/IngHR. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2009. Flora- en faunawet onderzoek Oosterhoutsedijk 76, Nijmegen. Notitie met kenmerk 09-603/09.03236/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2010. Notitie Flora- en faunawet onderzoek Lentse Potgrond. Notitie met kenmerk 10-467/10.07129/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2011. Inventarisatie beschermde soorten Splitsingpunt Lent. Notitie met kenmerk 10-692/11.13155/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2012. Effecten op beschermde soorten plangebied De Griff Vlek 17 gemeente Nijmegen. Rapport 12-074. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2013. Flora- en faunawet quick scan plangebied HOV Woenderskamp. Notitie met kenmerk 13-240/13.01711/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2013. Steenuilinventarisatie plangebied Woenderskamp te Nijmegen. Notitie met kenmerk 13-240/13.03119/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G., 2015. Flora- en faunawet inspectie Griftdijk Zuid 9 te Lent. Notitie met kenmerk 15-094/15.00770/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hoefsloot, G & M. van der Valk, 2010. Vleermuisonderzoek dijkverleggingszone Lent. Onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 10- 147. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Jagers op Akkerhuis, G.A.J.M., 2008. Inventarisatie van compensatiegebied voor de Steenuil rond 'de Waalsprong', gemeente Nijmegen. Alterra, Wageningen.
- Jagers op Akkerhuis, G.A.J.M., R. van Kats & F. Jacobs, 2011. Compenserende maatregelen voor steenuilen in de Waalsprong: Stand van zaken juli 2011. Alterra/Wageningen Universiteit.
- Kruijt, D.B., 2015. Quickscan aanleg vissteiger Turennesingel Nijmegen-Noord. Notitie met kenmerk 15-777/15.06593/DirKr. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Kruijt, D.B., 2012. Aanvullend veldonderzoek Griftdijk 8 te Nijmegen. Notitie met kenmerk 12-034/12.02855/DirKr. Bureau Waardenburg, Culemborg.

- Kruijt, D.B., 2012. Inventarisatie beschermde soorten Pastoor van Laakstraat te Lent. Notitie met kenmerk 12-008/12.02819/DirKr. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Kwak, R.G.M., 2004. Inventarisatie van de flora en fauna in 2002 en 2003 "De Waalsprong", gemeente Nijmegen. Alterra, Wageningen.
- Kwak, R.G.M. & S. Wamelink, 2006. Update 2006 Natuurwaarden De Waalsprong Deelgebieden: Woonpark Oosterhout, noord-oostelijke deel, De Grote Boel, Laauwick en Lentseveld, Graaf Allardsingel, Hof van Holland. Alterra en Stichting Staring Advies, Wageningen.
- Ministerie van I&M, 2012. Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang, Stb 388 (2012).
- Ministerie van LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV & IPO, 2007. Spelregels EHS. Ministerie van LNV/IPO, Den Haag.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard versie 2.0. (verschillende soorten).
- Steunpunt Natura 2000 (2010). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2008). Aanvulling op 'Toepassing begrippenkader Nb-wet '98' • Bestaand gebruik • Externe Werking. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Straatsma, W., 2011. Update inventarisatiegegevens. Notitie met kenmerk: 9W5610.01/N0002/413570/VVDM/Nijm. Oranjewoud.
- Straatsma, W., 2011. Ruimte voor de Waal - Nijmegen Natuurcompensatieplan kamsalamander. Oranjewoud.
- Straatsma, W. & C. Schellingen, 2011. Ruimte voor de Waal - Nijmegen Toets aan Flora- en Faunawet. Oranjewoud.
- Straatsma, W. & C. Schellingen, 2011. Ruimte voor de Waal – Nijmegen. Passende beoordeling Dijkteruglegging Lent. Toets aan Natuurbeschermingswet. Oranjewoud.
- te Morsche, P., 2013. Toetsing beschermde natuurwaarden publieksevenement invaren de Oversteek. Notitie met kenmerk: N013-1205912PMM-mfv-V01-NL. Tauw.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en
Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013.
Volkers, M., 2012. Verslag compenserende maatregelen voor steenuilen in de
Waalsprong. Resultaten broedseizoen 2012. Eelerwoude.
Volkers, M., 2013. Verslag compenserende maatregelen voor steenuilen in de
Waalsprong. Resultaten broedseizoen 2013. Eelerwoude.
Waarneming.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden de wettelijke kaders voor ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen beschreven. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepaalt de procedures bij ruimtelijke ingrepen (§ 1.4). De regels voor de Natuurnetwerk Nederland / Ecologische Hoofdstructuur zijn opgenomen in het Barro (§ 1.5). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.6)

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden. Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen

beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels, AmvB art. 75⁴).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn⁵.

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling van verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verleend op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang, van het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna.

Vogels

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond⁶.

Dat betekent dat alle activiteiten die leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁷.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

⁴ Voor soortenlijsten zie: *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. 23 februari 2005.

⁵ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

⁶ Zie vorige voetnoot.

⁷ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in of bij wet genoemd belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de verblijfplaatsen van dieren steeds kunnen blijven functioneren. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) heeft tot doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De belangrijkste zijn Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten.

Beheerplan

Beheerplan van Natura 2000-gebieden

Artikel 19a lid 1: Gedeputeerde staten stellen voor een gebied een beheerplan vast waarin wordt beschreven welke instandhoudingsmaatregelen getroffen dienen te worden en op welke wijze. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.

lid 3: Tot de inhoud van een beheerplan behoren ten minste

- a. een beschrijving van de beoogde resultaten met het oog op het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding in het aangewezen gebied mede in samenhang met het bestaande gebruik in dat gebied en, voor zover relevant voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling, daarbuiten
- b. een overzicht op hoofdlijnen van de noodzakelijke maatregelen met het oog op de onder a bedoelde resultaten.

lid 10: Voor zover er in een beheerplan projecten worden opgenomen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, wordt het beheerplan eerst vastgesteld nadat gedeputeerde staten een passende beoordeling hebben gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied, en is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.

Habitattoets voor activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden

In de habitattoets dient onderzocht te worden of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, negatieve effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. In beginsel dient dit plaats te vinden door middel van een passende beoordeling. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een oriëntatiefase – soms ook wel ‘voortoets’ genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in grote lijnen identiek. De oriëntatiefase kan leiden tot de conclusie dat een passende beoordeling noodzakelijk is als significante

effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In de passende beoordeling kan aanvullend onderzoek uitgevoerd worden, er kunnen in de passende beoordeling ook mitigerende maatregelen opgenomen worden die er voor zorgen dat significante effecten met zekerheid zijn uit te sluiten.

In een 'oriëntatiefase' of 'passende beoordeling' worden de effecten apart en in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten') beoordeeld. In de oriëntatiefase dient de beoordeling plaats te vinden zonder de mitigerende maatregelen mee te wegen, al kan het zinvol zijn de mitigatiemogelijkheden vast in beeld te brengen.

De toetsen kunnen de volgende uitkomsten hebben.

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er is geen vergunning op grond van de NBwet nodig en evenmin aanvullende maatregelen. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten*. Voor activiteiten die (mogelijk) een significant hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een "passende beoordeling" en na het doorlopen van de ADC-toets (zie Bijlage 1). Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- Er zijn (mogelijk) *wel effecten*, maar die zijn beperkt en zeker niet significant, bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

Het verdient altijd aanbeveling de uitkomsten van de toets met het bevoegd gezag te bespreken.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten mag een vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Habitattoets: de toetsing van projecten en plannen volgens de Nbwet (verkort)

Artikel 19d, lid1: Het is verboden zonder vergunning (...) projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling (...) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e: [Het bevoegd gezag] houdt bij het verlenen van een vergunning rekening

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, kan hebben voor een Natura 2000-gebied;
- b. met een vastgesteld beheerplan, en

	c. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.
Artikel 19f, lid 1:	Voor projecten die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.
Artikel 19g, lid 1:	Indien een passende beoordeling is voorgeschreven kan een vergunning slechts worden verleend indien [het bevoegd gezag] zich op grond van de passende beoordeling ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.
lid 2:	Bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project kan [het bevoegd gezag] ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar geen prioritair type natuurlijke habitat of prioritaire soort voorkomt, een vergunning voor het realiseren van het desbetreffende project slechts verlenen om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.
lid 3:	Ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort voorkomt, kan [het bevoegd gezag] bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project of andere handeling een vergunning slechts verlenen: a. op argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijke gunstige effecten of b. na advies van de Commissie van de Europese Gemeenschappen om andere dwingende redenen van groot openbaar belang.
Artikel 19h, lid 1:	Indien een vergunning om dwingende redenen van groot openbaar belang wordt verleend voor projecten, waarvan niet met zekerheid vaststaat dat die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantasten, verbindt [het bevoegd gezag] aan die vergunning in ieder geval het voorschrift inhoudende de verplichting compenserende maatregelen te treffen.
N.B. Het bevoegd gezag is meestal gedeputeerde staten van plaats waar het project plaatsvindt, maar soms is dat de minister van EZ.	
Artikel 19j, lid 1:	Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen rekening a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en b. met het voor dat gebied vastgestelde beheerplan.
lid 2:	Voor plannen, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling.

Cumulatieve effecten

In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht. Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project/plan. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project/plan en de andere projecten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit. In de Leidraad bepaling Significantie wordt het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.⁸

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag. Bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied heeft, kan zonder vergunning worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig.

Artikel 19d, lid 2: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen, waaronder bestaand gebruik, alsmede de wijzigingen daarvan, overeenkomstig een beheerplan.

lid 4: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op bestaand gebruik, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

Beschermde natuurmonumenten

Het is niet toegestaan (zonder vergunning) handelingen te verrichten die het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarde van beschermde natuurmonumenten aantasten. De toetsing voor beschermde natuurmonumenten is tamelijk licht. Er hoeft bijvoorbeeld geen sprake te zijn van een (dwingende) reden van groot openbaar belang, er is geen verplichte alternatievenafweging en geen compensatieplicht.

Dit lichte toetsingskader is ook van toepassing op de zogenaamde "oude doelen", de doelen op het gebied van natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis van (voormalige) staats- en beschermde natuurmonumenten, die zijn opgegaan in de nieuwe Natura 2000-gebieden.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te

⁸ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt dat een toename (op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding) kleiner dan 0,05 mol N/ha/jr verwaarloosbaar klein is, een toename van 0,05-1,0 mol N/ha/jr zal bij het bevoegd gezag gemeld moeten worden, waarbij deze wordt opgenomen in de registratie van kleine projecten. Alleen een toename van meer dan 1,0 mol N/ha/jr vraagt om een uitgebreid oordeel, en noopt tot aanvragen vergunning Natuurbeschermingswet.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden "aangehaakt" bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: minister van EZ; Nbwet: Gedeputeerde Staten of minister van EZ) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.5 Natuurnetwerk Nederland en Barro

Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de NNN is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de NNN. Op plannen, projecten of handelingen binnen de NNN is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Vanaf 1 oktober 2012 is het nee, tenzij-regime vastgelegd in het Besluit algemene regelingen ruimtelijke ordening, kortweg Barro.

Het Barro bepaalt dat provincies de (begrenzing van de) NNN moeten vastleggen in een provinciale verordening. In die verordening worden regels gesteld omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van de NNN

De provincies moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN vastleggen. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden vaak per perceel in natuurdoeltypen of beheertypen vastgelegd.

Het Barro bepaalt in art. 2.10.4 de voorwaarden waaronder plannen kunnen worden toegestaan, die (per saldo) leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of een significante vermindering van de oppervlakte of de samenhang van de NNN:

- er is sprake van een groot openbaar belang (waaronder in ieder geval worden gerekend: de veiligheid, de hoofdinfrastructuur, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas),
- er zijn geen reële andere mogelijkheden, en
- de negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

De begrenzing kan alleen worden gewijzigd voor zover op basis van een ecologische onderbouwing is vastgesteld dat:

1. de wijziging leidt tot een verbetering van de samenhang van de NNN of tot een betere inpassing van de NNN in de planologische omgeving, en
2. ten minste de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van de NNN in het desbetreffende gebied worden behouden; of
3. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling voor zover:
 - de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de NNN als gevolg van de ontwikkeling beperkt is;
 - de voorgenomen wijziging leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de NNN in het desbetreffende gebied;
 - de voorgenomen wijziging ertoe niet leidt dat de oppervlakte van de NNN afneemt;

- de voorgenomen wijziging zorgvuldig is onderbouwd, waarbij blijkend uit de bij het bestemmingsplan behorende toelichting in ieder geval alternatieven zijn afgewogen, en
- maatregelen worden genomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing borgen.

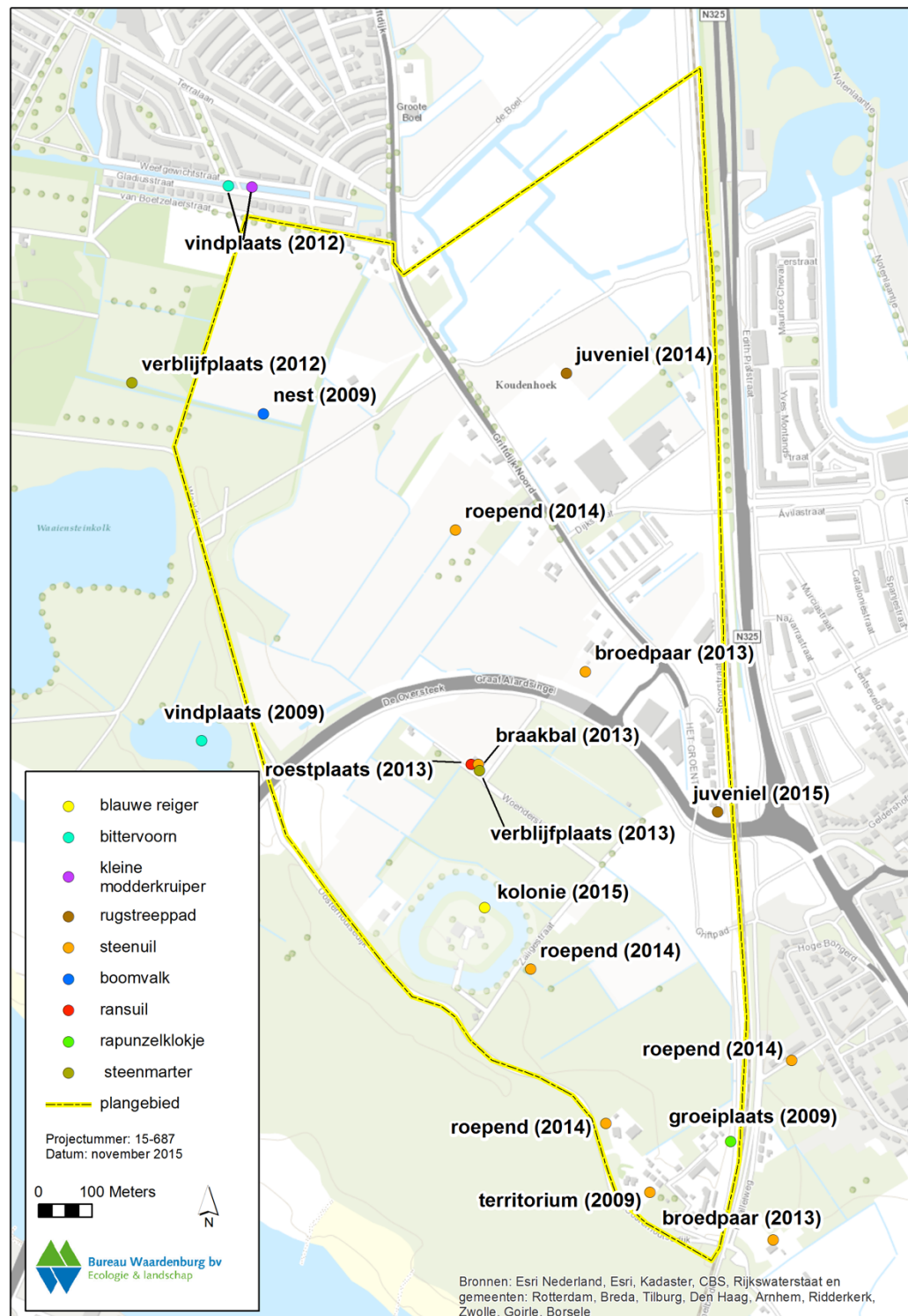
In principe wordt de eventuele compensatieopgave buiten de NNN gerealiseerd. De compensatie hoeft niet in de nabijheid van de ingreep plaats te vinden en hoeft ook niet in hetzelfde natuurstype te worden uitgevoerd. Het gaat erom dat de positieve ecologische effecten van realisatie van de compensatie op de NNN (in natuurkwaliteit, oppervlakte of ruimtelijke samenhang) gelijkwaardig zijn aan de negatieve effecten van de ingreep in de NNN. Realisatie van de compensatie in de NNN is mogelijk, bijvoorbeeld als dat kan leiden tot een versnelling van de realisatie van de NNN. Voorwaarde daarbij is dat er door middel van een herbegrenzing tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de omvang van de NNN niet afneemt.

1.6 Rode lijsten

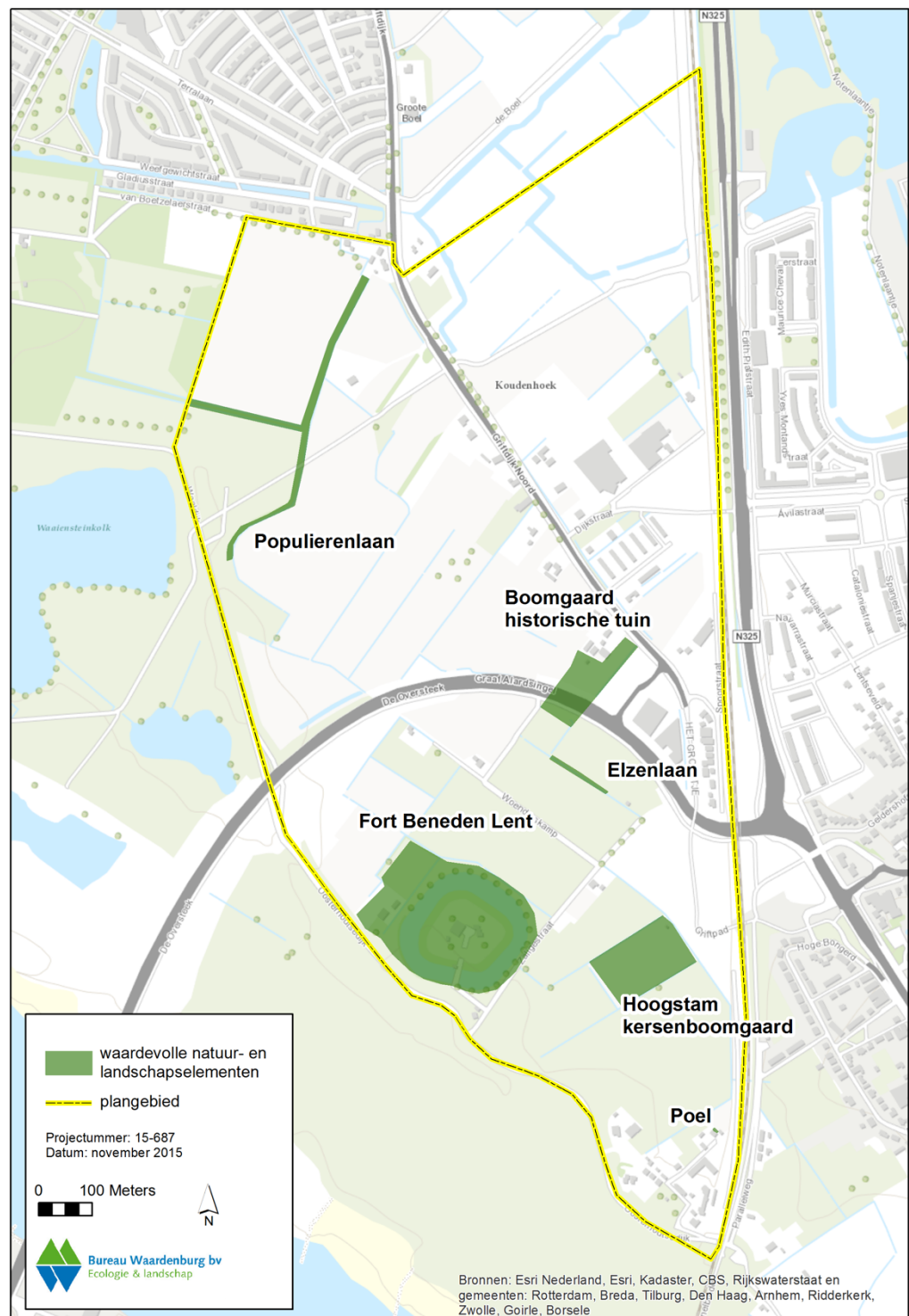
Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

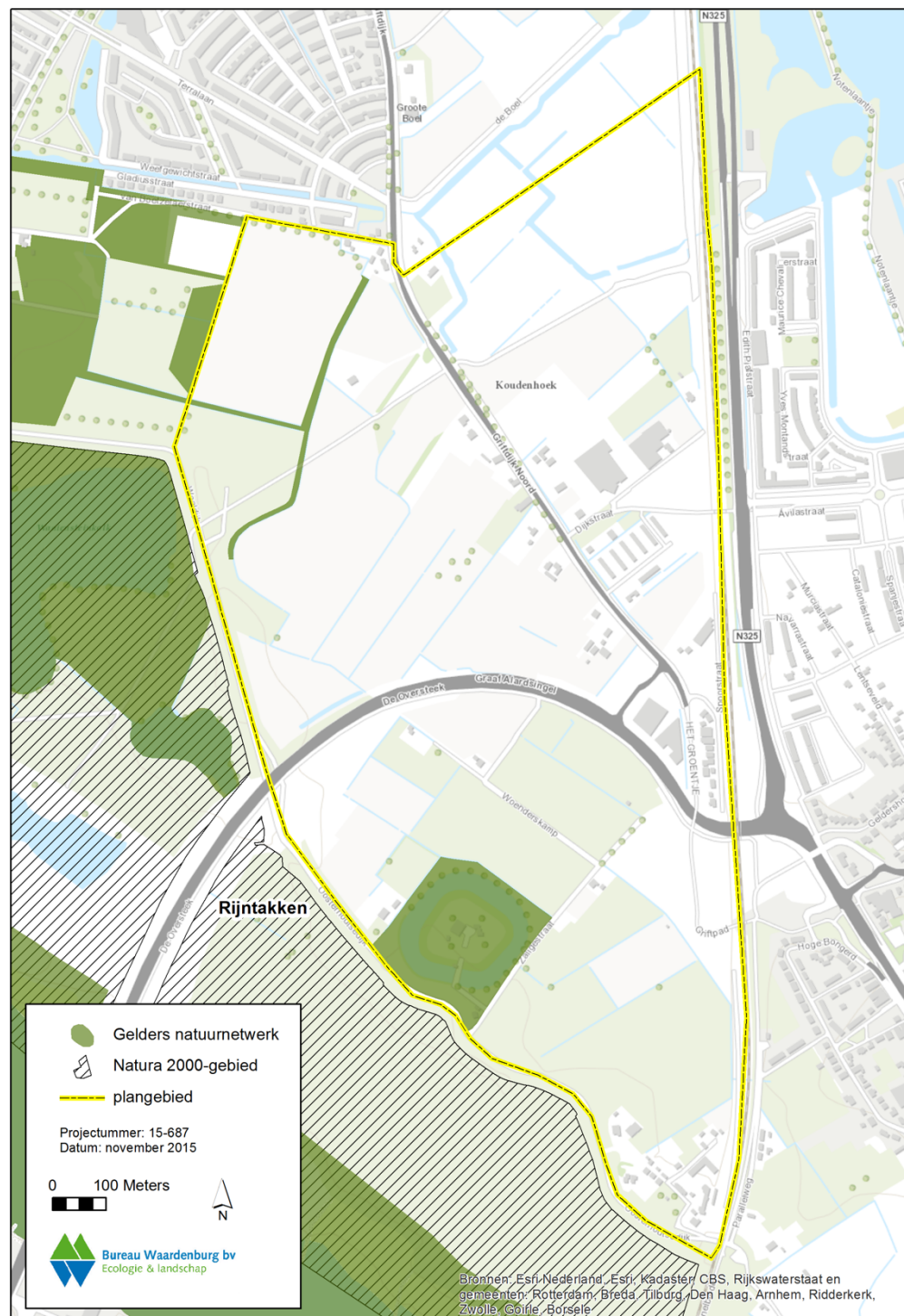
Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

Bijlage 2 Overzichtskaart beschermde soorten



Bijlage 3 Overzichtskaart waardevolle natuur- en landschapselementen



beschermde



Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie & landschap

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl